

مۇنۇدەرەجا

CONTENTS

بىپلاك بولى خەرتىسى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىدىكى ئاساسلىق مەشھۇر جايىلار، خارابە ئىزلارىنىڭ ئۇرۇنلىشىش خەرتىسى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ ئومۇمى ئەھۋالى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ ئومۇمى ئەھۋالى	003
ئۇرۇمچى شەھرى ئۇرۇمچى شەھرىدىكى مشھۇر جايىلار، خارابە ئىزلارىنىڭ ئۇرۇنلىشىش خەرتىسى ئۇرۇمچى شەھر ئىچىدىكى مشھۇر جايىلار، خارابە ئىزلارىنىڭ ئۇرۇنلىشىش خەرتىسى ئۇرۇمچى شەھرى بۇغا چوققىسى نهنسن مەنزاپىلىك رايونى داشىگۇ ھازىرقى زامان مۇزلىقى قىزىلتىناغ ئۇرۇمچى ئوزۇمزاپىلىقى خلق باپچىسى شىنجاڭ مۇزىبى ۋەن مياۋ (ئۇرۇمچى شەھرلىك مۇزىبى) شىنجاڭ گىئۈلۈگىپىلىك كان مەھسۇلاتلىرى كۆرگۈزىخانىسى 8 ئارمەيىننىڭ شىنجاڭدا تۇرۇشلىق ئىش بېجىرىش ئورۇننىڭ خاتىرە سارىبى شەندى چوڭ مەسچىتى ئۇلابىي قدىمكى شەھرى شىنجاڭ ناخشا - ئۇسۇلى تاۋار سېتىۋېلىش	008 009 011 012 013 014 015 016 017 018 019 020 021 022
تۈرپان ۋەلایتى تۈرپان ۋەلایتىدىكى مشھۇر جايىلار، خارابە ئىزلارىنىڭ ئۇرۇنلىشىش خەرتىسى تۈرپان ۋەلایتى ئايدىشكۈل يالقۇنتىناغ	024 025 026 027

مۇنۇدەرلەجە

CONTENTS

بۇپىلۇق	028
فۇرمۇن داۋالىنىش (قۇمغا كۆمۈلۈپ داۋالىنىش)	029
نۇربان مۇزىبى	030
بارغول قدىمكى شەھرى	031
ئېدىقۇن قدىمكى شەھرى	032
بىزەكلىك مىڭئۇي	033
نۇيوق مىڭئۇي	034
ئائىستانە قدىمكى قىبرىستانلىقى	034
ئىمنىن خۇجا (سۇلایمان ۋالى) مۇنارى	036
كاربىز	037
نۇربان خىلق ئۇسۇلى	038

فۇرمۇل ۋىلايىتى

فۇرمۇل ۋىلايىتىدىكى مەشھۇر جايىلار، ئىزلارنىڭ ئورۇنلىشىش خەرىتىسى	040
فۇرمۇل ۋىلايىتى	041
باركۆلدىكى سەككىز مەنزىرە	042
فۇرمۇل مۇزىبى	042
فۇرمۇل قىياتاش رەسمىلىرى	043
لەنجۇ ۋەنزايدىكى تاش ئۆزى خارابىسى	044
باركۆلدىكى خەنزاپار قەدىمكى شەھر خارابىسى	045
باركۆلدىكى مانجۇلار قەدىمكى شەھر خارابىسى	045
لەچقۇق قدىمكى شەھرى	046
داخى قدىمكى شەھرى	046
فۇرمۇلدىكى تۈرالار	047
قىيس غۇجام مازىرى	048
فۇرمۇل ۋەڭلىرى قىبرىستانلىقى	049
ھېيتىكار مەسچىتى	050
شەنشى مەسچىتى	051
قىلا دۆۋە قەدىمكى قىبرىستانلىقى	052
يانبۇلاق قدىمكى قىبرىستانلىقى	052
فۇرمۇل مەشرىپى	053

بایسنجۇلىنىڭ مۇڭغۇل ئاپتونوم ئۇبلاستى	
بایسنجۇلىنىڭ مشھۇر جايلار، خارابە ئىزلارىنىڭ ئورۇنلىشىش خېرىتىسى	056
بایسنجۇلىنىڭ مۇڭغۇل ئاپتونوم ئۇبلاستى	057
باغراش كۆلى	
بایسنجۇلاق ئاققۇ تېبىئى قوغداش رايونى	058
ئالىزۇتاغ تېبىئى قوغداش رايونى	059
سايدىڭ باغۇ منچىلىك مىدани	060
بایسنجۇلىنى ئۇبلاستىلىق مۇزىي	
خوشۇت ۋاڭ ئوردىسى	
چەرچەندىكى پومېشچىك چوڭ قوراسى	061
بالغۇنتايىدىكى خواڭىمىياز بۇخاناسى	062
باش ئەگىم خارابىسى	063
قاراشهىر شىكىشنى ئىبادەتخانَا خارابىسى	065
كىرۇون قەدىمكى شەھرى	
خىيتۇ قەدىمكى شەھرى	069
لوپنور كۆلى	070
مرىن خارابىسى	071
ۋاششە خارابىسى	072
تاش قىلە	
زاغۇنلىق قەدىمكى قېرىستەنلىقى	073
ئاقسو ۋىلايىتى	
ئاقسو ۋىلايىتىدىكى مشھۇر جايلار، خارابە ئىزلارىنىڭ ئورۇنلىشىش خېرىتىسى	076
ئاقسو ۋىلايىتى	077
تارىم دەريя مەنزىرىسى	
تۆمۈر چوققىسى	078
ئىجدىها كۆل مەنزىرىسى	079
ئۇچتۇرپانىدىكى مۇلچەر تاغ	080
كۆكىار سۈنثىي ئورمانىلىقى	081
ئاقسو ۋىلايىتلىك مۇزىي	

مۇنۇدەرلەجە

CONTENTS

كۈچا مۇزىي	082
قىرمىش ئاتام مازىرى	083
كۆسەن قەدىمكى شەھرى	
قىزىل مىڭئۇي	084
قۇمتۇرا مىڭئۇي	085
سم - سم مىڭئۇي	086
قىزىل قاغا مىڭئۇي	087
ئاغى مىڭئۇي	088
سو بېشى بۇددا ئىبادەتخانा خارابىسى	089
ئۈچقات قەدىمكى شەھرى	090
ئىگىمە مەھىللە ياتاق قەدىمكى شەھرى	
كۈچار چوڭ مەسچىتى	091
كۈچار ناخشا ئۇسۇلى	

قدىقىر ۋىلايىتى

قدىقىر ۋىلايىتىدىكى مشھۇر جىلار، خارابە ئىزلارنىڭ ئورۇنلىشىش خەرىتىسى	094
قدىقىر ۋىلايىتى	095
پامىز مەنزىرىسى	096
بىشکىرەمدىكى مىئىلىك باغ	
قدىقىر ۋىلايەتلىك يېپىك يولى مۇزىي	097
ئاپىاق خۇجا مازىرى	
مەھمۇد قدىقىرى مازىرى	098
يۈسۈپ خاس حاجىپ مازىرى	100
ھېيتىكار جامىسى	101
رابىيە - سەئىدىن قەبرىسى	
مور بۇددا يۈنلارى	102
خاشۇي قەدىمكى شەھەر خارابىسى	103
ئىسکىسار قەدىمكى شەھەر خارابىسى	104
باي دۆزۈھ خارابىسى	
لەپىنىڭ شەھەر خارابىسى	105

توققۇز ساراي خارابىسى	106
ئازىن قىلەت	106
قونجۇبىالىق (مالىكە قورغىنى)	107
شامبىانا قېرىستەنلىقى	108

قىزىلىسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستى	
قىزىلىسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستىدىكى مەسھۇر جايلار، خارابە ئىزلارنىڭ	110
ئۇرۇنلىشىش خەرتىسى	
قىزىلىسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستى	111
سۈلتۈن سۈنۈق بۇغراخان مازىرى	
فاراخانىلار سۈلەسىنىڭ ئوردا خارابىسى	112
توققۇز هوجر(ئۇج مېرۋان) مىڭىۋى	

خوتەن ۋىلايىتى	
خوتەن ۋىلايتىدىكى مەسھۇر جايلار، خارابە ئىزلارنىڭ ئۇرۇنلىشىش	114
خەرتىسى	
خوتەن ۋىلايىتى	115
كېرىبىھ دەربىا بوبى كەنتى	116
ئۇزۇنغا سوزۇلغان ئۇزۇم كارىدورى	
ئۇزۇم دەربىخى پادشاھى	117
يائىتاق دەربىخى پادشاھى	
ئەنچۈر دەربىخى پادشاھى	
خوتەن گىلمۇم زاۋۇتى	118
خوتەن قاشتىپىشى	
خوتەن ۋىلايدەلىك مۇزىبى	119
شاقلىقتىكى فېئودال چوڭا قوراسى	120
ئاق سېپىل قىدىمكى شەھرى	
دەندەن تۈپىلۇڭ خارابىسى	121
يۇتقان خارابىسى	122
نېبى ئولتۇرماق ئۆپىلەر خارابىسى	123
راواق بۇددادا ئىبادەتхانى خارابىسى	125

مۇنۇدەرلەجە

CONTENTS

كىونا دامىكۇ خارابىسى	126
قارادۇڭ قىدىمكى شەھەر خارابىسى	127
يۈنۈلاق قۇم قىدىمكى شەھەرى	128
ياغان ئۆپيلوڭ قىدىمكى شەھەر خارابىسى	129
ئەندىر قىدىمكى شەھەرى	130
مەلىكە ئاۋات خارابىسى	
ئاققۇچقىرماق قىدىمكى شەھەر خارابىسى	131
مازار تاغ قىلتىسى	132
 سانجي خۇيزۇ ئاپتونوم ئوبلاستى	
سانجي خۇيزۇ ئاپتونوم ئوبلاستى ۋە شىخىنە، شەھىرىدىكى مشھۇر جايلار، خارابە ئىزلارنىڭ	134
ئورۇنىلىشىش خەرتىسى	
سانجي خۇيزۇ ئاپتونوم ئوبلاستى	135
بۇغا كۆلى	
ئومايمى ئانا ئىبادەتخانىسى	136
ۋۇسىقى قولتۇغى ، ۋۇسىقى شەھەرى	137
گۈچۈڭ ناھىيىسى گىنرال سايىدىكى تاش قاتما ئورمانىلىقى	138
لاپىشىڭىز (بۇركۇت جىلغىسى) دىكى تاش قاتما ئورمانىلىقى	139
سانجي ئوبلاستلىق مۇزىي	140
بېشبالق قىدىمكى شەھەرى	
ئۇيغۇر غەربىي ئىبادەتخانىسى	141
تۇزۇنلىقى مەسچىتى	142
قۇزۇبىي ناھىيىسى كاڭجاشىمىزىدىكى جىنىسقا تېۋىنىش قىياناش رەسىملىرى	143
سانجي خۇيزۇ ناخشا - ئۇسۇلى	144
 بۇرتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى	
بۇرتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستىدىكى مشھۇر جايلار، خارابە ئىزلارنىڭ ئورۇنىلىشىش	146
خەرتىسى	
بۇرتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى	147
غەلتە ناشلار مەنزىرە رايونى	148
خاراتۇرۇڭ تېبىئىي مەnzىرلىك رايونى	149

بۈگىدۇر ئارشىنى سابرام كۈل	150
ئارشاڭ يايلىقىدىكى قېرىلىر ۋە تاش ھېكىلىر دالتنۇ قىدىمكى شەھرى	151
نادام بايرىمى موڭغۇللارنىڭ ناخشا - ئۇسۇل	152
ئىلى قازاق ئاپتونوم ئوبلاستى ئىلى ۋەلايىتى	154
ئىلى ۋەلايىتىدىكى مەشھۇر جايلار، خارابە ئىزلارنىڭ ئورۇنىلىشش خەربىتىسى	155
ئىلى ۋەلايىتى تلەك معنۈرىسى	156
كۆنستىكى ئارات يايلىقى	157
ئىلى درىيا كۆۋۇرۇكى	158
ئىلى ۋەلايدىلىك مۇزىبى	159
ئۇچ ۋەلايت ئىنسىتلىقى قۇربانلار خاتىرە سارىسى	160
تېكىستىكى باگوا شەھرى	161
كونا كۈرە شەھرى خارابىسى	162
كۈرە قوڭۇرۇق راۇقى	163
ئىلى جىائىجون مەھكىمىسىنىڭ كونا ئورۇنى	164
چاچجالدىكى جىڭىزۇن ئىبادەتخانىسى	165
تۈنۈق تېمۇرخان مازىرى	166
سۇلتان ئۇۋەپىس خان مازىرى	167
ئالمالاق قىدىمكى شەھرى	168
مۇخۇر قىدىمكى شەھرى	
ئۇيىسۇن قىدىمكى قېرىستانلىقى	
گېدىڭ تېغى ئابىدىسى	
خۇبىزۇ چوڭ مەسجىتى	
مەدرس مەسجىتى (بىتۈللا مەسجىتى)	
موڭغۇلكورەدىكى شېڭىز بۇتخانىسى	

نەلقىدىكى قەدىمكى مىس كان ئىزى	169
لەن زېشۈي خاتىرە ساربىي	170
ئىلى مەشرىپى	
<hr/>	
تارىباغاناتاي ۋىلايىتى	
تارىباغاناتاي ۋىلايىتىدىكى مشهور جايلار، خارابە ئىزلارنىڭ ئورۇنىلىشىش خەرىتىسى	172
تارىباغاناتاي ۋىلايىتى	
باقىئۇ پورتى	173
قۇزىقىسارىدىكى ۋالىق ئوردىسى	
چاغانتوقايى قىياتاش رەسمىلىرى	174
<hr/>	
ئالىتاي ۋىلايىتى	
ئالىتاي ۋىلايىتىدىكى مشهور جايلار، خارابە ئىزلارنىڭ ئورۇنىلىشىش خەرىتىسى	176
ئالىتاي ۋىلايىتى	
قاناس تەبىئىي مەنزىرىلىك قوغداش رايونى	177
ئالىتاي مىللەي مەدەننەيت يادىكارلىقلرى كۆرگۈزۈخانىسى	178
ئالىتاي تاش ھىكىدىلىرى	179
شەمىرىشەكتىكى تاش تاۋۇز ئەلۇق قىبرىلىر	180
ئالىتاي تاغلىرىدىكى قىياتاش رەسمىلىرى	181
ئالىتاي بۇغا رەسمىلىك تاشلىرى	
تائڭىلىدىكى قىياتاش رەسمىلىرى	182
ئۇرۇمچىدىن ئىچكى ئۆلکىلىرىدىكى ئاساسلىق شەھەرلەرگە ۋە ئاپتونوم رايون	
ئىچىگە قاتنايدىغان ئاۋاڭاتاسىبىه لىنىلىرى	
ئۇرۇمچىدىن ئىچكى ئۆلکىلىرىدىكى ئاساسلىق شەھەرلەرگە ۋە ئاپتونوم رايون	
ئىچىگە قاتنايدىغان نۇۋەتچى پويىزلارنىڭ ۋاقتى جەدۋىلى	
شىنجاڭىدىكى ئاساسلىق ساپاھەت شەركەتلەرنىڭ ئىسىمىلىكى	
خاتىمە	